

OPINIA ORNITOLOGICZNA W ZAKRESIE POTENCJALNYCH MIEJSC GNIAZDOWANIA SIĘ GATUNKÓW CHRONIONYCH PTAKÓW W BUDYNKU PRZEDSZKOLA SAMORZĄDOWEGO NR 5 PRZEZNACZONEGO DO REMONTU

Adres:

97-300 Piotrków Trybunalski
ul. Kazimierza Wielkiego 5

1. Wstęp.

Obszary miejskie i zurbanizowane są wbrew pozorom ważnym miejscem występowania wielu gatunków ptaków w tym chronionych. W terenie zabudowanym większość ptaków gnieździ się w budynkach. Miasto oferuje ptakom szereg korzyści, dlatego proces przystosowania do życia w mieście (synurbanizacja) i do życia w pobliżu człowieka (synantropizacja) trwa i dołączają do niego kolejne gatunki. Decydującymi czynnikami w tych procesach są: bogactwo pożywienia i zabudowa, dająca możliwość bezpiecznego schronienia. Wszystko to sprawia, że nasze miasta zamieszkują takie gatunki jak:

- sierpówka (*Streptopelia decaocto*)
- oknówka (*Delichon urbicum*)
- kawka (*Corvus monedula*)
- sroka (*Pica pica*)
- kos (*Turdus merula*)
- szpak (*Sturnus vulgaris*)
- jerzyk (*Apus apus*)
- wróbel (*Passer domesticus*)
- wrona (*Corvus cornix*)
- mewa (*Larinae*)
- muchołówka (*Muscicapa striata*)
- mazurek (*Passer montanus*)

Choć w naszym otoczeniu jest bardzo dużo budynków, to jednak obserwuje się coraz mniejszą ilość ptaków w nich gniazdujących. Główne przyczyny zaniku ptaków w miastach spowodowane są przeprowadzanymi na masową skalę pracami termomodernizacyjnymi. Starsze budynki są remontowane i pozbawiane szpar i otworów. Z kolei nowe budownictwo jest pozbawione zakamarków, w których mogłyby się zagnieździć ptaki. Wszystko to przyczyniło się do spadku liczebności wielu gatunków ptaków w miastach. Paradoksalnie motywacja ekonomiczna (niższe rachunki za ogrzewanie) w połączeniu z potrzebą „ochrony środowiska” (walka z emisją dwutlenku węgla) zadziałały tu na niekorzyść przyrody. Termomodernizacja stanowi obecnie najpoważniejsze zagrożenie dla ptaków z terenów zurbanizowanych. Co gorsza, prace dociepleniowe odbywają się zazwyczaj w sezonie lęgowym. W wyniku prac niszczone są nie tylko potencjalne miejsca gniazdowania, powstają również straty lęgów i śmierć ptaków. Skala zniszczeń jest ogromna i wprost proporcjonalna do skali ociepleń budynków. W czasie ocieplania budynków znika większość potencjalnych miejsc gniazdowania. Ptaki tracą także dostęp do stropodachów, których otwory wentylacyjne są zamykane plastikowymi kratkami. W trakcie ociepleń budynków ginie bardzo dużo ptaków, gdyż są one zamurowywane w szczelinach, zamykane w stropodachach, których otwory wentylacyjne są zamykane kratkami. Na skalę masową giną pisklęta i dorosłe ptaki. Można tego uniknąć dostosowując harmonogram prac ociepleniowych do lęgów ptaków na danym budynku.

Najczęściej gniazdujące ptaki w budynkach.

Ptaki zasiedlające budynki mogą zakładać gniazda w różnych miejscach. Na strychach i stropodachach gniazdują takie gatunki, jak gołąb miejski, jerzyk, kawka, pustułka, pójdzka, płomykówka, wróbel, kopciuszek, puszczyk. Wewnątrz pomieszczeń często spotykamy dymówkę, kopciuszka; zaś we wnękach okiennych inny gatunek jaskółki – oknówka. W szparach i szczelinach ścian i elewacji oraz między płytami bloków występują sikory, szpak czy pliszka siwa. Na gzymsach może gniazdować muchołówka szara czy sierpówka. Pnącza na ścianach mogą być miejscem gniazdowania wielu gatunków, w tym m.in. zięby, kulczyka, dzwońca i kosa. Godne podkreślenia jest to, że gatunki ptaków takie, jak jerzyk, płomykówka, oknówka, pójdzka i kopciuszek, są ściśle zależne od budynków i budowli wzniesionych przez człowieka. Ptaki te niemal nie gniazdują w innych miejscach. Szczegółne znaczenie dla ptaków mają stropodachy, czyli puste przestrzenie pomiędzy dachem a stropem ostatniego piętra. W zależności od średnicy tych otworów, ze stropodachów korzystają różne gatunki ptaków. Przykładowo gołąb miejski potrzebuje otworów o ponad 10 cm średnicy, kawka i pustułka powyżej 8 cm, jerzyk 4-8 cm, wróbel 4-6 cm. Kolejnym ważnym miejscem gniazdowania są rozmaite szczeliny w elewacji, między wielkimi płytami, pod parapetami, za blachą falistą na ścianach i pod wszelkimi obróbkami blacharskimi. Te szczeliny często wydają się bardzo wąskie, lub są w ogóle niewidoczne. Tylko uważny obserwator jest w stanie dostrzec ptaka znikającego w takiej szczelinie. Ptaki gnieźdzą się również za rurami spustowymi, rynnami, w kominach i otworach wentylacyjnych, a także na strychach.

Ochrona prawna gatunków synantropijnych.

Zgodnie z literą prawa ptaki gniazdujące w budynkach znajdują się pod ochroną. Ścisłą ochroną gatunkową objęte są wszystkie gatunki ptaków, łącznie z pospolitym w miastach gołębiem miejskim.

Ptaków nie wolno zabijać, płoszyć, niszczyć ich jaj, gniazd, siedlisk (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. 2004 nr 220, poz. 2237), Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.).

Zabijania i znęcania się nad wszystkimi zwierzętami, w tym oczywiście wszystkimi ptakami, zabrania Ustawa o ochronie zwierząt z dn. 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 2003 nr 106, poz. 1002 ze zm.). Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 2006 nr 156, poz. 118 ze zm.) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych, a w/w Rozporządzenie karze dostosować terminy i sposób wykonania prac remontowych do lęgów ptaków.

Ministerstwo Środowiska i Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska uznały oficjalnie, że stropodachy są siedliskiem jerzyka. Na zniszczenie tego siedliska poprzez zakratowanie otworów wentylacyjnych stropodachu (nawet jeśli ma to miejsce zimą!) potrzebna jest obecnie zgoda Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Wydanie takiej zgody powinno być uzasadnione.

Metodyka.

W październiku 2013 r. dokonano oględzin i pomiarów inwentaryzacyjnych, przeznaczonego do remontu budynku przedszkola. W budynku ustalono potencjalne miejsca przebywania i gniazdowania w ptaków. W związku z terminem przeprowadzania nie było możliwości przeprowadzenia kontroli w okresie lęgowym.

Przedmiotowy budynek jest obiektem piętrowym, częściowo podpiwniczonym z dachem płaskim. Budynek zrealizowany w technologii tradycyjnej, uprzemysłowionej. Nad ostatnią kondygnacją posiada stropodach wentylowany przez otwory ściennie umieszczone w ścianach podłużnych.

Brak kratki zabezpieczających otwory wentylacyjne, dają one możliwość ptakom na zakładanie gniazd w stropodachu. Widoczne odchody w okolicach otworów uprawniają taką możliwość. Zaobserwowano ślady gniazdowania kawki – 2 siedliska oraz sierpówki 1 siedlisko. Prawdopodobne jest zatem, że w sezonie lęgowym także te stanowiska zostaną zasiedlone.

Zalecenia ochronne dotyczące remontowanego budynku.

Wszelkie prace remontowe, budowlane, modernizacyjne i tynkarskie na budynku nie powinny mieć miejsca w porze lęgowej ptaków (tj. od początku marca do końca sierpnia). Jeśli jednak prace muszą być wykonywane w sezonie lęgowym, to należy odpowiednio wcześniej (np. w lutym) zabezpieczyć otwory tak, aby ptaki nie mogły założyć tam gniazd wiosną i latem.

Przed przystąpieniem do remontu elewacji należy sprawdzić czy w budynku nie gnieźdzą się ptaki. W przypadku stwierdzenia gniazdowania ptaków w czasie prowadzenia remontu przerwać roboty i powiadomić ornitologa.

W ramach rekompensaty za utracone potencjalne miejsca gniazdowania należy zawiesić skrzynki lęgowe. Ilość oraz typ, a także lokalizację należy ustalić z ornitologiem. Budki powinny być wykonane z trwałego materiału, np. ze sklejki wodoodpornej lub desek dobrze zaimpregnowanych i zabezpieczonych przez dodatkowe pokrycie daszka blachą. Drewniane budki mogą być zastąpione trwalszymi, lecz droższymi skrzynkami trocinobetonowymi typu Brick Box lub Swift Box. Czyszczenie budek należy przeprowadzać co trzy lata.

Foto nr 1; Widoczne otwory wentylacyjne stropodachu nie zabezpieczone kratkami
- dotyczy całego obiektu

Foto nr 2; Widoczne otwory przewodów wentylacyjnych nie zabezpieczone kratkami
- dotyczy całego obiektu

Foto nr 3; Widoczna kawka przebywająca na murku ogniowym

Foto nr 3; Widoczna sierpówka przebywająca na dachu